

REDAKSIONEEL

Die meeste klassici sou geneig wees om enigsins neer te sien op die opera en sou beslis nie reken dat die bestudering van 'n opera tot die beter verstaan van 'n Griekse tragedie sou kon lei nie. Tog het twee klassici in die onlangse verlede in besprekings van Strauss en Hofmannsthal se *Elektra* juis dit beweer. In 'n artikel "Elektra: Sophokles, Von Hofmannsthal, Strauss"¹ sê Michael Evans die volgende: "Hofmannsthal and Strauss, far from travestyng Sophokles' play, have responded to its powerful depiction and indictment of the consequences of an amoral obsession with revenge. Their own diagnosis and portrait, in twentieth century terms, of the corruption which the desire for revenge and the aftermath of its fulfillment, can bring a 'reading' of Sophokles at least as important and interesting as any modern book or article about the ancient playwright." Marianne McDonald kom in haar artikel "Elektra's *kleos apthiton*: Sophokles into opera",² tot dieselfde gevolgtrekking: "I maintain that these two emotions - the profound response of the modern audience to the seemingly alien matter of ancient tragedy, and the elevating and universalizing effect of music - make the experience of a modern opera based on a Greek tragedy an extraordinarily demanding and rewarding one. The *Elektra* by Sophokles can be better understood if read against modern times and in particular against the opera by Strauss and Hofmannsthal."

Opera het natuurlik van die begin af 'n noue verbintenis met die Griekse tragedie gehad, want die ontstaan daarvan is te danke aan die strewe van 'n groep musici in Italië om die kombinasie van woord en musiek te herstel en so die Griekse tragedie te laat herleef. Die eerste opera waarvan die musiek behoue gebly het, is Peri se *Euridice* wat in 1600 in Florence opgevoer is. Maar dit was eers Monteverdi met *Orfeo* wat die opera op 'n vaste grondslag geplaas het. Daarna het die opera in 'n rigting ontwikkel wat dit ver van die Griekse tragedie verwyder het deurdat die klem dikwels meer op die musiek as die woorde geval het. Van tyd tot tyd het komponiste egter na vore gekom wat probeer het om die intrige in ere te herstel; onder hierdie hervormers van die opera was Wagner seker die bekendste.

'n Ander verband tussen die opera en die klassieke lê daarin dat operas dikwels hul stof aan die Griekse mitologie ontleen het. Die eerste operas van Peri en Monteverdi het albei oor Orpheus gehandel en sy lotgevalle is daarna in talle operas besing. Baie interessant is die gevalle waar die opera-libretto 'n verwerking van 'n Griekse tragedie is. Gluck, wat self 'n groot vernuwing in die opera gebring het, was baie lief daarvoor. Sy opera *Orfeo* is 'n baken in die geskiedenis van die opera, maar van hom is daar ook operas soos *Iphigénie en Aulide*, *Iphigénie en Tauride* en *Alceste* wat uiteindelik op verwerkings van Griekse tragedies berus. In die eerste dekades van die twintigste eeu is dit veral Richard Strauss wat 'n besondere voorliefde vir Griekse mites getoon het. Sy *Elektra* is seker die bekendste, maar daar is ook ander operas soos *Ariadne auf Naxos*, *Die ägyptische Helena*, *Daphne* en *Danae*. Dit is 'n tradisie wat sterk is in die twintigste eeu, want daar is verder ook 'n *Oedipus Rex* van Stravinsky, 'n *Antigonae* van Orff en 'n *Circe* van Werner Egk. Die jongste een waarna ek 'n verwysing gevind het, is *The cry of Clytemnestra* van die Amerikaanse komponis John Eaton. Dit is nog 'n voorbeeld van hoe wyd die invloed van die klassieke strek. Vir die klassikus is dit noodsaaklik om ook van hierdie werke kennis te neem, want dit kan sy insig in die lewenskragtigheid van die klassieke tradisie verdiep.

P.J. Conradie

¹ *Ramus* 13 (1984), 135-154.

² In: Irene J.F. de Jong & J.P. Sullivan (eds.) *Modern critical theory and classical literature*. Leiden, Brill, 1994, 103-126.